342

III

42

Я, ГЕТЬМАН ВСЄЇ УКРАЇНИ,

ОПОВІЩАЮ:

Вдовольняючи бажання Українського Народу привернути негайно мирний стан між Українською Народньою Республікою і державами: Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією та Туреччиною, Українська Центральна Рада уповноважила свою Раду Народніх Міністрів скласти і підписати договір між Українською Народньою Республікою з одної сторони і Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією та Туреччиною з другої сторони.

Уповноважені обох сторін зібравшись в Берестю Литовськім зложили 9-го лютого 1918 року і підписали ~~(головний)~~ Додатковий Мировий договір, який від слова до слова такий:

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКИЙ ДОДАТКОВИЙ ДОГОВІР

до мирового договору між Українською Народньою Республікою з одної сторони і Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною з другої сторони.

На основі статті VIII, нині підписаного мирового договору між Українською Народньою Республікою з одної а Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною з другої сторони згодилися уповноважені Української Народньої республіки Члени Центральної Ради:

Пан Олександр СЕВРЮК,

Пан Микола ЛЮБИНСЬКИЙ,

Пан Микола ЛЕВІТСЬКИЙ і уповноважений Німецької держави державний секретарь заграничних справ Цісарський Дійсний Тайний Радник Пан Рихард фон-КІЛЬМАН негайно встановити публічно і приватно-правні зносини між Україною а Німеччиною і урегулювати виміну воєнно полонених і цивільних інтернованих, опіку над повертаючими, амнестію, що має видатися з нагоди заключення миру і поступування з торговельними кораблями, що попалися в руки противника і в тій ціли

постановили заключити додатковий договір до мирового договору.

Коли уповноважені ствердили, що їх повновласти, які вони предложили при підписанню мирового договору, містять в собі уповноваження полагодження вище означених справ, згодилися на слідуючі постанови:

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Навязання консулярних зносин.

СТАТТЯ I.

При навязанню консулярних зносин між сторонами, що заключують договір, згідно з постановою ст. IУ мирового договору, кажда сторона допускає консулів иншої сторони в усі місця своєї території, на скільки вже перед війною не були установлені для окремих місць, або частин території, що мають мішану мову, виїмки, які також і по війні будуть задержані рівномірно до кождої третьої держави.

Кожда сторона застерігає собі право з причин викликаних війною допустити в певні місця консулів другої сторони лише після заключення загального миру.

СТАТТЯ II.

Кожда зі сторін, що заключують договір, виплатить всі шкоди, які були протягом війни зроблені на її території тамошними державними органами або населенням через суперечні міжнародньому праву вчинки над консулярними урядниками другої сторони або над консулярними будинками або їх інвентарем.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ.

ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ДОГОВОРІВ.

СТАТТЯ III.

Договори, конвенції і умови, які істнували між Росією а Німеччиною перед вибухом війни, знову набирають силу між пертрактуючими сторонами при ратифікації миру за виїмком таких постанов, які росходяться з умовами мирового і сего додаткового договору, при тім ті договори, які не можуть бути до певного строку знесеними, продовжуються на срок війни.

Німецьке правительство надішле українському правитель-

ству в чотири тижні по ратифікації мирового договору в дослівнім тексті наведені в першім уступі договори, конвенції і умови.

СТАТТЯ IУ.

Кожда сторона, що заключує договір, може другій стороні в шість місяців по підписанню мира подати до відома ті договори, конвенції і умови, або їх поодинокі постанови, що на її думку стоять в суперечности до перемін виникнувших в часі війни. Такі договірні постанови як найшвидче мають бути замінені новими договорами, які відповідають зміненим поглядам та відносинам.

До складення в уступі першім предвижених нових договорів, збереться в шість місяців по ратифікації мирового договору комісія з представників обох сторін в місці, яке пізнійше означиться. Коли ся комісія в три місяці від її зібрання не дійде до згоди, кожда сторона тоді має вільну руку відступити від тих постанов договору, про які вона, як уст. I речення I, другу сторону повідомила; о скільки буде ходити річ при тім о поодиноких постановах договорів, то друга сторона має вільну руку зріктись від цілого договору.

СТАТТЯ У.

Договори, конвенції і умови, в яких крім Росії і Німеччини ще треті держави заінтересовані і до яких Українська Народня Республіка поруч з Росією або в її місце вступає, сі договори набірають силу законности при ратифікації мирового договору, коли-ж Україна прийме сі договори пізнійше, то вони будуть мати силу з часу приняття. До поодиноких договорів, що стоять в звязку з колективними договорами, між обома сторонами не мають ніякого приміненння постанови статті 3, що до продовження строку і статті 4, що-до відмовлення.

Що-до колективних договорів політичного змісту, в яких заінтересовані ще инші воюючі держави, обидві сторони утримуються від будь якої б то позіції до них аж до заключення загального миру.

ТРЕТІЙ РОЗДІЛ.

ВІДНОВЛЕННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВ

СТАТТЯ УІ.

Всі постанови, котрі істнують на території одної з заключуючих мир сторін, по яким з огляду на военний стан горожане другої

сторони з приватно-правного боку підлягають особливим законам / военні закони/ - сі постанови тратять силу після ратифікації" мирового договору.

На рівні з горожанами заключуючої договір сторони ставляться також такі юридичні особи і товариства, які на її території мають свій осідок. Далі належить ставити юридичні особи і товариства, які не мають осідку на території одної сторони, на рівні з горожанами о стільки, о скільки вони на території другої сторони підлягають постановам обовязковим для горожан.

СТАТТЯ VII.

Що до приватних довжних зобовязань, які зістали нарушені воєнними законами, буде встановлено, як подано нижче.

§ 1.

Довжні зобовязання наново війдуть в силу, о скільки із постанов статті VII до XI щось иншого не виходить.

§ 2.

Постанова § 1 не стоїть на перепоні тому, щоби питання про те, який вплив на довжні зобовязання мають викликані війною обставини, особливо неможливість виконання договорів, викликана перешкодами руху або забороною торгівлі - щоби се питання судилось на території заключуючих договір сторін згідно з законами, які мають силу для горожан.

При тім не належить гірше відноситися до горожан другої сторони, яким були поставлені своєю стороною перепони, чим до горожан власної держави, яких було обмежено перепонами своєї сторони.

Також і той, кому війна не дала можливости своєчасно виконати яке-небудь зобовязання, не мусить бути примушений до звороту шкоди, повсталої з сеї причини.

§ 3.

Грошові зобовязання, котрі могли бути невиконані під час війни на підставі воєнних законів, не мусять бути заплачені перед упливом трьох місяців по ратифікації мирового договору.

По сім зобовязанням повинно платити пять відсотків річно від первісного строку заплати за весь час війни, з включенням трьох місяців, без огляду на мораторію. До первісного строку заплати в кождім окремім випадку відсотки платяться по договору.

46 340

§ 4.

Для полагодження грошових і приватних зобовязань взаїмно повинні бути допущені признані державою товариства для охорони кредіторів яко уповноважені для обстоювання інтересів з ними сполучених фізичних і юридичних осіб.

СТАТТЯ VIII.

Обидві сторони, які заключують договір, згоджуються в тім, щоби по ратифікації мирового договору перенятти на себе виплату горожанам кождої сторони державних зобовязань, а особливо громадських довгів.

З огляду на те, що Українська Народня Республіка має на меті поділити із другими частинами бувшої Російської Імперії майно сеї імперії, то спосіб виконання означеної в першим уступі постанови застерігається на далі особливій згоді. При тім Українська Народня Республіка в кожнім разі перейме на себе ті зобовязання відносно німецьких горожан, які повстали при виконуванню громадських робіт на Україні, або були забезпечені майном, що находиться на Україні.

СТАТТЯ IX.

Сторони, що заключують договір, годяться в тім, що, не виключаючи постанов статті XI, права авторські і права для охорони промислу, концесій і привілеї як також і подібні права на державноправній підставі, які зістали нарушені воєнними законами, будуть приведені на території України до первісного стану.

Постанови уступу I не мають приміненння до концесій, привілеїв і подібних прав, коли вони були відмінені законом, обовязуючим всіх мешканців в правах подібного роду, або зістали перенятті державою або громадами і остаються в їх посіданню. Виконання зазначених в уступі I і 2 постанов застерігається особливій угоді.

СТАТТЯ X.

Строки давности на території кождої із заключуючих договір сторін в відношенню до горожан сторони другої, о скільки вони до часу вибуху війни не минули, продовжуються ще на рік по ратифікації мирового договору. Те саме відноситься і до строків оплати купонів від відсоткових і дивідендних паперів, а також і до випавших у

тіраж, або з иншої причини платних вартісних паперів.

СТАТТЯ XI.

Діяльність інстітуцій, які на підставі воєнних законів провадили нагляд перехованнн заряджения або ліквідацію маєткових вартостей або приймали платню, повинна бути закінчена, за винятком постанов в статті XII на підставі слідуючих засад:

§ I.

Вартости маєткові, що були під наглядом, охороною або заряджением мають бути негайно видані на жадання власника, а до хвилі повернення повинно охороняти інтереси власника.

§ 2.

Постанови § I не повинні нарушувати добре набутих прав третіх осіб. Заплата і всі инші зобовязання довжника, які були отягнені згаданими у вступі сеї статті інстітуціями або з їх роспорядження, будуть мати на території сторін, що заключують договір, рівну силу, як би їх сам віритель одержав.

Зостаються в силі для обох сторін приватноправні роспорядження, які були зроблені вище зазначеними інстітуціями, або з їх доручення або в відношенню до них других осіб.

§ 3.

Про діяльність зазначених в початку сеї статті інстітуцій, а особливо про прийом і видачу правовласнику на його жадання повинні даватись негайно повідомлення.

СТАТТЯ XII.

Земельні маєтки, або права на них, гірничо-промислові права, як також права уживання і використування маєтків, підприємства, або участь в них, особливо акції, які з огляду на воєнні закони продано, або від правовласника примусово відібрано, повинні бути повернені первісному власникові на його жадания на протязі одного року після ратифікації мирового договору, при обовязковому повороті користей, які були одержані від продажи або відібрання, при сім не звертається уваги на добре набуті права третіх осіб.

Постанови уступу I не мають ніякого приміненння, коли позбуті маєткові річи або всі річи подібного роду були відібрані і переняті

державою або громадами і зостаються в їх посіданню на підставі законів обовязкових для всіх мешканців відносно річей сього роду. На випадок знесення такого переняття майна державою, на протязі одного року після знесення, правовласник має право жадати повороту майна, яке зазначено в уступі першому.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

ВІДШКОДОВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ШКІД

СТАТТЯ XIII.

Обидві сторони, що заключують договір, годяться на тім, що горожани обох сторін одержують відшкодовання за ті шкоди, які вони потерпіли через тимчасове або постійне відобрання авторських прав, промислових, охоронних прав, концесій, привілеїв і подібних претенсій, або через нагляд, переховування, завідування або продаж предметів майна.

Те саме торкається також шкід, які були заподіяні приватним особам кождої сторони протягом війни поза воєнною областю державними органами або населенням другої сторони через суперечні міжнародньому праву насильства що до життя, здоровля або маєтку.

З огляду на те, що Українська Народня Республіка має на увазі порозумітись в справі по-ділу майна з иншими частинами бувшої Російської Імперії, виконання всіх пріпціпів, вичислених в уступі I відкладається до окремого порозуміння.

РОЗДІЛ ПЯТИЙ

ВИМІНА ОБОПІЛЬНИХ ВОЄННО-ПОЛОНЕНИХ І ЦИВІЛЬНИХ ІНТЕРНОВАНИХ.

СТАТТЯ XIV.

Що до виміни воєнно-полоненних, передбаченої в статті VI мирового договору приймається ось такі постанови:

§ I.

Виміна службово нездібних воєнних полоненних, яка зараз переводиться, повинна йти з можливо найбільшим поспіхом. Виміна всіх инших воєнно-полоненних наступить по можливости скоро в певні строки, про які ще буде умова.

49 34

§ 2.

Военнополоненні одержать при повороті свою приватну власність, відібрану від них властями держави, в якій вони перебували, як також і ще не виплачену або ще не дораховану частину їх зарібку; ся постанова не відноситься до записок військового змісту.

§ 3.

Комісія зложена по чотири представники від кождої сторони має зібратись в Берестю Литовськім зараз же по ратифікації мирового договору, щоб означити строки предвижені в уступі 2 § I, як також всі инші подробиці виміни, особливо рід і спосіб перевозу до дому і як також надзору над виконанням тих постанов.

§ 4.

Видатки за удержання обопільних военно-полоненних, які повинні бути звернені на підставі міжнароднього права, з огляду на кількости военно-полоненних з обох сторін числяться взаімно скомпенсованими.

СТАТТЯ ХУ.

Що до повороту обосторонних цивільних горожан приймаються отсі постанови:

§ I.

Обосторонні інтерновані або заслані цивільні горожани будуть по змозі скоро безплатно відослані до дому, о скільки вони не захотять залишитись на місті за згодою тої держави де вони перебувають, або відїхати куди инше.

Комісія, згадана в § 3 статті XIУ, має упорядкувати подробиці повороту до дому і має наглядати над виконанням укладених умов.

§ 2.

Горожане одної сторони, які при вибуху війни мали на території другої сторони свій осідок, промислове або торговельне підприемство і зараз не перебувають на сій території, можуть туди повернутись, наколи друга сторона не находиться вже більше у военнім стані. Поворот може бути заборонений лише з причин внутрішньої або зовнішньої небезпеки держави.

50 ~~35~~

Посвідченням буде даний властями рідної держави пропуск, по якому власник його належить до осіб, означених в уступі I; візи на пропуску не треба.

СТАТТЯ XУI.

Горожане одної зі сторін, що заключують договір, не підлягають ніяким обложенням, даткам, податкам або належним оплатам за провадження промислу, торговлі або инших зарібкових підприємств в часи, коли вони завдяки війні не провадили там свого промислу, торговлі або инших підприємств, коли такі суми були заплачені, то їх повинно звернути протягом шістьох місяців по ратифікації мирового договору.

Постанови уступу I мають відповідне приміненння до торговельних і инших зарібкових товариств, в котрих мають уділ горожане одної сторони, яко спільники, акціонарі, або в иншій спосіб учасники, а котрих провадження на території другої сторони було припинене через війну.

СТАТТЯ XУII.

Кожна із заключуючих договір сторін зобовязується шанувати і удержувати на своїй території цвинтарі вояків і инших горожан другої сторони, котрі в часи інтернованння або заслання умерли; уповноваженим сеї сторони дається право удержувати і відповідно украшувати цвинтарі в порозумінню з краєвими властями. Подрібні питання що до удержання цвинтарів застерігається дальшому порозумінню.

РОЗДІЛ ШОСТИЙ.

ОПІКА НАД ПОВЕРТАЮЧИМИ.

СТАТТЯ XУIII.

Горожанам кождої із заключуючих договір сторін, які мають походження в области другої сторони, буде вільно в десятилітнім строку по ратифікації мирового договору в порозумінню з властями сеї сторони вернутись до краю свого походження.

Особи що мають право повороту, повинні на жадання своє одержати увільненння від їх до-теперешньої державної приналежности. Також не повинно класти перепони або утруднювати їх зносини з дипльоматичними і конзулярними представниками краю свого походження

як устними так і на письмі.

СТАТТЯ XIX.

Повертаючі через використання свого права на поворот не повинні терпіти ніяких маєтково-правних утисків.

Ім дається право своє майно ліквідувати і зиск а також, оскільки се не суперечить загальним краєвим законам, і инше рухоме майно забрати; крім того вони можуть відмовитись від арендних договорів, попередивши про се за шість місяців і за таке відмовлення арендодавець не повинен жадати відшкодовання.

РОЗДІЛ СЕМИЙ.

А М Н Е С Т І Я.

СТАТТЯ XX.

Кожна із заключуючих договір сторін запевнює горожанам другої сторони вільність від кари згідно зі слідуючими постановами:

§ I.

Кожда сторона дає повне звільнення від кари воєнно-полоненним які належать до другої сторони і се за всі ними заподіяні вчинки, що підлягають судовій або дисциплінарній карі.

§ 2.

Кожда сторона запевнює повне звільнення від кари цивільним горожанам другої сторони, яких підчас війни інтерновано або заслано і то за всі підчас інтернування або заслання заподіяні вчинки, які підлягають судовій або дисциплінарній карі.

§ 3.

Кожда сторона запевнює повне звільнення від кари горожанам другої сторони за протизаконні вчинки , що йдуть на користь другої сторони і за проступки проти особливих законів, виданих в некористь іноземців ворожої сторони.

§ 4.

Звільнення від кари предвиджені в §§ I-3 не розтягаються на всі вчинки, які заподіяно по ратифікації мирового договору.

§ 5.

О скільки на підставі постанов §§ I до 4 запевнюється звільнення від кари, то нових судових слідств більше не буде

52 352

роспочато, роспочаті судові слідства припиняються, а присуджені кари даруються. Однак военно-полонені, які із-за военної або державної зради, навмисного убивства, грабежів, розбою, навмисного підпалу і вчинків проти публічної моралі находяться в слідчім або судовім аресті, можуть бути задержані у вязниці аж до хвилі їх повороту.

СТАТТЯ XXI.

Заключуючі договір сторони запевнюють їх власним горожанам звільнення від кари згідно низче наведеними постановами:

§ 1.

Кожда сторона запевнить повне звільнення від кари власним військовим за роботи, які вони виконали, як военно-полонені другої сторони. Те саме відноситься до робіт, які виконали обосторонні цивільні горожани в часі їх інтернування або заслання.

§ 2.

Кожда сторона запевнить повне звільнення від кари мешканцям областей занятих другою стороною з огляду на їх політичне поводження в часі окупації.

§ 3.

Постанови статті XX, § 5 мають приміненння до передвидженого в § § 1 і 2 звільнення від кар; в сих випадках не повинно бути инших правних обмежень, як відносно самих виновників так і їх сім'ї.

СТАТТЯ XXII.

Сторони, що заключують договір, застерігають собі право дальшої умови що до за порушених взаімно кождою стороною звільнень від кари за вчинки заподіяні в некористь власної держави.

РОЗДІЛ ОСЬМИЙ

ЯК МАЄ БУТИ ПОСТУПЛЕНО З ТОРГОВЕЛЬНИМИ КОРАБЛЯМИ

І ГРУЗАМИ, ЩО ПОПАЛИСЯ В РУКИ ПРОТИВНИКА.

СТАТТЯ XXIII.

Торговельні кораблі одної із сторін, що заключують договір, які на початку війни знаходилися в пристані другої сторони, мають бути звернені вмісті з грузами, а коли се неможливе, то повинно дати за них відшкодованння в грошах. Що до виплати фрахтів за

52a
35

уживання тих кораблів підчас війни застерігається се окремим умовам з огляду на те, що Українська Народня Республіка має намір поділу майна з иншими частинами бувшої Російської Імперії.

СТАТТЯ XXIV.

Торговельні кораблі одної із сторін що, заключують договір, які дістались як воєнна здобич, в тім випадку, коли вони до підписання преліминарного миру були присуджені законним вироком призового суду і коли вони не підпадають під постанови статті 23 уважаються заостаточно сконфісковані.

У всіх инших випадках вони повинні бути звернені, коли ж їх вже нема, то мусить бути заплачено грішми.

Сі постанови мають відповідне приміненння до набутих як воєнна здобич корабельних грузів, котрі належать до горожан одної зі сторін, що заключують договір.

СТАТТЯ XXV

Виконання постанов статті XXIII і XXIV а перед всім установлення відшкодовань, які мають бути заплачені, переведе мішана комісія, яка буде складатися по одному представникові із сторін, що заключують договір, і невтрального голови, і яка зійдеться в протягу трьох місяців в Одессі або в якім иншім по пізнійшій згоді місці. Призначення голови комісії доручається президентові Швайцарської Сполученої Ради.

Стаття XXVI.

Сторони, що заключують договір, зроблять все, що лежить в їх силі, щоби торговельні кораблі вмісті з грузами, котрі по статті XXIII і XXIV мають бути звернені, могли вільно повернутись до батьківщини.

РОЗДІЛ ДЕВЯТИЙ.

КІНЦЕВІ ПОСТАНОВИ.

СТАТТЯ XXVII.

Сей додатковий договір, який творить [illegible]сну складову частину мирового договору має бути ратифікований, а документи ратифікаційні мають бути вимінянні вмісті з ратифікаційними документами мирового договору.

СТАТТЯ XXVIII.

Додатковий договір вступить в силу рівночасно з мировим договором, на скільки в нім не має про що иншого постановленого. Представники сторін, що заключують договір, зійдуться в протягу чотирох місяців по ратифікації в місці, котре пізніще означиться, для доповнення додаткового договору, перед всім для зложення тих договорів, які в ньому застережені.

На підтвердження сього уповноважені, як також представник німецької найвищої військової управи, шеф генерального штабу Найвищого Командуючого східного фронту, королівський пруський генерал-майор Пан Макс Гофман, сей додатковий договір підписали і урядовими печатками означили.

Написано в подвійному тексті в Берестю-Литовськім дня 9-го лютого 1918 р. (L.S.)

Підписали: О. Севрюк, М. Любинський, М. Левітський, Р. фон Кільман /рв/, Гоффман. (L.S.)

Тому Я, ГЕТЬМАН ВСІЇ УКРАЇНИ, ухвалив:
наведений вище мировий договір затвердити, ратифікувати і виконувати твердо і непохитно нині і на потім будучі часи, а Раді Міністрів Української Держави наказати перевести обмін ратифікаційних актів в місці, зазначеному в договорі.

Ухвалено 12 червня 1918 року в Києві.

ГЕТЬМАН ВСІЇ УКРАЇНИ

(Державна печать)